

2. Blahun I. Особливості формування раціональної поведінки учасників фінансового ринку. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" Series*. 2017. №. 5 (33). – С. 52-56. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/download/21/15>
3. Jorgenson D. The theory of investment behavior //Determinants of investment behavior. NBER, 1967. С. 129-175. URL: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c1235/c1235.pdf>
4. Kahneman D., Tversky A. Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Handbook of the fundamentals of financial decision making: Part I*. 2013. С. URL: <http://www.albacharia.ma/xmlui/bitstream/handle/123456789/31987/kahnmtversky.pdf>
5. Nofsinger J. R., Sias R. W. Herding and feedback trading by institutional and individual investors // *The Journal of finance*. 1999. Т. 54. №. 6. С. 2263-2295. URL: <https://cutt.ly/jwT56ilC>
6. Shiv B. et al. Investment behavior and the negative side of emotion // *Psychological science*. – 2005. – Т. 16. – №. 6. – С. 435-439. URL: <https://web.stanford.edu/~rehall/Tax%20policy%20reply%20AER%201969.pdf>
7. Шишкіна О., Борисенко І. Типи і принципи поведінки інвесторів на фінансових ринках в умовах цифрової економіки. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2022. № 2(30). С. 101-114.
8. Шишкіна О., Кальченко О. Ризикозалежність промислових підприємств від інвестиційної привабливості національної економіки *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 2 (18). С. 245–260.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ВІД ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Шпомер Т. О., канд. екон. наук, ст. викладач, Реус Р. В., аспірант, Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів

Потерпаючи від довготривалої військової агресії Україна зазнала масштабних втрат і руйнувань. Ефективне й швидке відновлення економіки країни неможливе без залучення інвестицій. Тому, нагального значення на сьогодні набуває розробка механізму їхнього захисту.

Однією із основних передумов залучення приватного капіталу та інвестицій виступає їх страхування від воєнних ризиків. Стандартна теорія ймовірностей настання ризикової події, яка використовується при класичному страхуванні, у випадку з воєнними ризиками не працює. Ймовірність реалізації таких ризиків в країні, де ведуться бойові дії, наближається до 100%. Відповідно, розмір страхових платежів при такому виді страхування має бути набагато більшим, що і формує ключову особливість, яка відрізняє страхування воєнних та інших ризиків. Таким чином, продукти приватних страховиків є надто дорогими і практично недоступними для інвесторів. До того ж, кількість страховиків, які мають бажання брати участь у такому страхуванні є незначною. У більшості випадків, страховий поліс має покривати як прямі матеріальні втрати інвестора, так і передбачати відшкодування розміру втраченої інвестиції. В результаті цього, відповідальність за забезпечення страхового покриття має лягати також і на плечі держави. Однак, зважаючи на сучасні бюджетні обмеження та незначні внутрішні можливості економіки країни, пріоритетною є розробка механізму страхування інвестиційної

діяльності на основі розподілу її ризиків між інвесторами та державою, а також міжнародними донорами, які б гарантували покриття витрат на страхування та відшкодування можливих збитків.

На сьогодні вже започатковано декілька механізмів страхування інвестицій в українську економіку від воєнних ризиків, реалізація яких забезпечується світовими фінансовими інституціями (табл. 1).

Таблиця 1 – Механізми страхування інвестицій від воєнних ризиків

Назва фінансової інституції	Характеристика
1	2
<p>Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA), член групи Світового банку</p>	<p>Метою діяльності є страхування чи надання гарантій інвестиціям в умовах політичної нестабільності або ризиків, пов'язаних з державною експропріацією та конфліктами в країнах, де приватні андеррайтери не наважуються працювати.</p> <p>Продукти компанії можуть покривати ризики лише для міжнародних інвесторів, а для українських компаній цей механізм недоступний. При цьому, інвестиції можуть призначатися для будь-якої країни, навіть такої, що не</p>
	<p>входить до її складу.</p> <p>Організація збирає кошти в спеціалізований трастовий фонд, що дозволяє встановлювати певний обсяг ліміту для України. Звертаючись до партнерів, з якими вона ділить ризики (перестраховики, інституції розвитку, експортно-кредитні агенції) мультиплікує залучені ресурси в кілька разів.</p> <p>Гарантії компанії є страховкою, за яку повинен платити інвестор. Вартість страхування становить 2-3% від об'єкта інвестиції на рік.</p>
<p>Міжнародна фінансова корпорація розвитку (DFC), США</p>	<p>Пропонує страхування збитків унаслідок валютних проблем, неправомірного втручання органів влади, політичного насильства, в т.ч. бойові дії внаслідок оголошеної або неоголошеної війни, революції, тероризм, саботаж та ін</p> <p>Зосереджена на залученні іноземних інвестицій у проекти з розвитку інфраструктури, енергетики, охорони здоров'я, сільського господарства та інших галузей. Інвестори можуть застрахувати актив, дохід або обидві складові одночасно. Додатково, страхування може покрити видатки на евакуацію або збитки від пошкодження критичної інфраструктури.</p> <p>Зазвичай надає підтримку лише американським інвесторам, проте розглядається можливість страхувати проекти, ініційовані українськими інвесторами.</p>

Продовження таблиці 1

1	2
Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)	Відповідає за не військову допомогу США іншим країнам. Розроблено механізм страхування політичних ризиків (PRI), який забезпечує накопичення та цільове використання грошового пулу, що є амортизатором політичних ризиків, пов'язаних з інвестиціями в Україну; сприяє залученню приватних комерційних страхових компаній PRI та використанню наявної інфраструктури вітчизняного страхового ринку; здійснює страхові відшкодування за страховими випадками, пов'язаними як з політичним насильством, так і з неправомірним втручанням органів влади; надає підтримку українським інвесторам на рівні з іноземними; пропонує спрощені вимоги та процедури щодо екологічних стандартів з метою прискорення фінансування відбудови. Схеми гарантій може покривати як нові проекти, так і нещодавно інвестовані кошти. Обмежень за сумою інвестицій немає.
	Інвестиційні гарантії забезпечують довгострокове покриття ризиків тривалістю 15 років, а за необхідності можуть бути продовжені ще на 5 років. Найбільший запит на інвестиційні гарантії демонструють сільськогосподарський та будівельний сектори, енергетична інфраструктура.
Корпорація Страхування Експортних Кредитів (КУКЕ), Польща	Відповідає за страхування польських підприємців в регіонах, які характеризуються високим рівнем політичного ризику. Страхування гарантується Державним бюджетом Польщі. Страховий поліс покриває такі страхові випадки: рішення органів влади, що не дозволяють реалізовувати інвестицію; оголошення загального мораторію на платежі; рішення, що обмежують або забороняють вивіз товарів або капіталу; повне позбавлення можливості користуватися правами, пов'язаними з інвестицією або непередбачувані форс-мажорні обставини (військові дії, державні перевороти, землетруси, екстремальні природні явища тощо)

Джерело: складено авторами на основі [1; 2; 3]

Проте, розглянуті вище механізми страхування інвестицій від воєнних ризиків надають гарантії переважно іноземним інвесторам та залишають практично без захисту вітчизняних підприємців в силу того, що більшість капітальних інвестицій в Україні формується саме за рахунок власних коштів внутрішніх інвесторів.

Досвід розвинених країн світу (Японії, Німеччини, Франції, Австралії та ін.) свідчить про наявність державних установ, які забезпечують страхування інвестицій від воєнних ризиків. Що стосується України, то такою державною

установою є Експортно-кредитне агентство (ЕКА), управління яким здійснює Кабінет Міністрів України через Міністерство економіки України. Однак, на законодавчому рівні ЕКА не має повноважень надавати послуги зі страхування інвестицій від воєнних ризиків всередині країни, а страхує їх переважно за її межами. До того ж, ЕКА спроможне сприяти незначній інвестиційній активності в економіці країни, оскільки державна підтримка страхування інвестицій здійснюється лише в межах його статутного капіталу, розмір якого не перевищує 1,9 млрд. грн [2]. Тому важливим кроком на сьогодні є залучення додаткових джерел фінансування діяльності ЕКА (рис. 1).

З урахуванням багатогранності проблем, з якими стикаються інвестори в Україні, необхідним є створення комплексної системи механізмів страхування інвестицій від воєнних ризиків за участю трьох сторін: міжнародних донорів, українських урядових структур та представників страхового ринку та сприяла б забезпеченню рівних прав та умов для внутрішніх і зовнішніх інвесторів.

Рисунок 1 – Фінансове забезпечення національної програми страхування інвестицій від воєнних ризиків через ЕКА

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

Список використаних джерел:

1. Страхування воєнних ризиків. Як влада планує вмовити інвесторів вкладати в Україну зараз. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/4/701830/>

2. Страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/strakhuvannya-investytsiy-vid-voyennykh-ryzykiv-v-ukrayini>

3. Страхування інвестицій від політичних та воєнних ризиків, як інструмент їх залучення в Україну. URL: <https://www.dictio.com.ua/news/strakhuvannya-investiciy-vid-politichnih-ta-voiennih-rizikiv-yak-osnovnyi-instrument-yih-zaluchennya-v-ukrayinu>

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Момот Т. В. д-р екон. наук, проф., Авілова Ю. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Оборотні активи є невід’ємною частиною операційної діяльності будь-якого підприємства, оскільки вони забезпечують безперервний процес відтворення ресурсів. Для забезпечення оптимального використання оборотних активів важливим чинником є процес його обліково-аналітичного забезпечення. Дослідження змісту і характеру проблем обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємств засвідчує, що потребує подальшого розвитку формування адаптивних до сучасних економічних умов концептуально-методологічних засад бухгалтерського обліку та відповідного методичного інструментарію (табл. 1).

Таблиця 1 - Підходи до трактування поняття «обліково-аналітичне забезпечення»

№ з/п	Автор	Визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення»
1	Безродна Т. [1]	Це процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості. Сам термін «забезпечення» означає виконання, гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації в системі управління.
2	Гангал Л.С. [2]	Обліково-аналітичне забезпечення - це система, котра складається з низки підсистем, на вході якої є дані, зокрема, оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, відносно яких здійснюються процеси обробки (узагальнення, класифікації, перевірки, аналізу), а на виході – аналітичні звіти для застосування певними суб’єктами в процесі прийняття управлінських рішень.
3	Гнилицька Л.В. [3]	Обліково-аналітична інформація представляє собою економічну модель взаємозв’язку між системою економічної безпеки, інформаційним ресурсом, якої вона є, та інформаційними процесами в середині підприємства.
4	Камінська Т. [4]	Обліково-аналітичне забезпечення - система збору, обробки, узагальнення, подання та аналізу фінансової інформації, забезпечення її кількості і якості для ведення господарської діяльності, зокрема, її управління.

Узагальнюючи наведені підходи, обліково-економічне забезпечення управління оборотними активами доцільно визначити як комплекс заходів,